

Kitabın Adı
Yeni Nesil Türkçe Ustası - 5

978-605-7911-87-2

Editör
Nebi NEMUTLU

Yazar
Komisyon

Dizgi Grafik Tasarımı
Mutlu Yayıncılık

Mutlu Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
www.e-mutlu.com

Yayıncı Sertifika No.
10628

WPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Osmangazi Mah. Mehmet Kopuz Sok.
No.: 17/1 Kıraç - Esenyurt / İSTANBUL

Matbaa Sertifika No.
50884

İstanbul, 2021

MUTLU
YAYINCILIK

Her hakkı ©Mutlu Yayıncılık'a aittir.
Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin, soru,
şekil ve grafikler, ELEKTRONİK, mekanik,
FOTOKOPİ ya da herhangi bir kayıt sistemiyle
çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Öğrenmek, Öğretmek KOLAY!

SEARCH

 www.sizmutlu.com

- www.sizmutlu.com eğitim portalına giriniz.
- **Öğretmen Üyeliğini** seçiniz üyelik formunu doldurunuz.
- Sisteme giriş yaparak **Akıllı Tahta** uyumlu tüm dijital içerikleri indirebilir, internete bağlı olsun veya olmasın dilediğiniz yerde kullanabilirsiniz.

“ mutlu öğretmen, mutlu öğrenci”

öğrenci ve öğretmen uygulamasını indirerek soruların video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

AKILLI OPTİK UYGULAMA

Sonuçlar Anında Sende!

Akıllı Optik Uygulama öğrencilerimizin test sonucunu anında verir. Sonuçları detaylı olarak anında açıklar. Çözümü yanlış yapılan sorular için de çözümlere kolayca ulaşmanızı sağlar.

Öğretmenler **Akıllı Optik Uygulamayı**, öğrencilerin iyi oldukları ve geliştirilmesi gereken konularını tespit etmek için kullanabilirler. Böylece öğrencilerin sınavlara ne kadar hazır oldukları belirlenmiş olur ve sınav başarıları kolayca geliştirilir.

Öğretmenlere Neler Sağlar?

- Çok kısa sürede sınıfın başarısını ölçmenizi sağlar.
- Öğrencilerinizin hangi konularda eksik olduğunu tespit edebilirsiniz.

Öğrencilere Neler Sağlar?

- Test sonuçlarını anında gösterir.
- Her yerde kendinizi test edebilir ve sonuçlara ulaşabilirsiniz.
- Çözemediğiniz ya da yanlış yaptığınız sorular için çözüm videolarına ulaşabilirsiniz.

siz mutlu, biz mutlu, öğrenci mutlu

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ, fışkıracak, toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, ilâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerîhamdan, ilâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaîf bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevfîlerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

İÇİNDEKİLER

1 . ÜNİTE

SÖZCÜKTE ANLAM

Çok Anlamlılık	10
Etkinlik Zamanı 1	11
Konu Testi 1	14
Gerçek, Mecaz, Terim Anlam	16
Etkinlik Zamanı 2	17
Konu Testi 2	20
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri	22
Etkinlik Zamanı 3	23
Konu Testi 3	25
Deyimler	27
Etkinlik Zamanı 4	28
Konu Testi 4	31
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULAR! 1	33

2 . ÜNİTE

CÜMLEDE ANLAM

Neden-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul-Sonuç Cümleleri	41
Etkinlik Zamanı 5	42
Konu Testi 5	45
Öznel-Nesnel Anlatımlı Cümleler	47
Etkinlik Zamanı 6	48
Konu Testi 6	50
Cümlenin İfade Ettiği Anlam Özellikleri	52
Etkinlik Zamanı 7	53
Konu Testi 7	56
Gerçek ve Hayal Ürünü Unsurlar, Geçiş ve Bağlantı İfadeleri	58
Etkinlik Zamanı 8	59
Konu Testi 8	62
Cümle Yorumlama, Oluşturma, Tamamlama	64
Etkinlik Zamanı 9	65
Konu Testi 9	68
Atasözleri	70
Etkinlik Zamanı 10	71
Konu Testi 10	74
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULAR! 2	76

3

. ÜNİTE

PARAGRAFTA ANLAM

Paragrafta Konu, Başlık	84
Etkinlik Zamanı 11	85
Konu Testi 11	88
Ana Fikir, Yardımcı Fikirler	90
Etkinlik Zamanı 12	91
Konu Testi 12	94
Paragrafın Yapısı	96
Etkinlik Zamanı 13	97
Konu Testi 13	100
Hikâye Unsurları, 5N1K, Hikâyede Anlatıcı	102
Etkinlik Zamanı 14	103
Konu Testi 14	106
Şiirde Duygu, Tema	108
Etkinlik Zamanı 15	109
Konu Testi 15	112
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 3	114

4

. ÜNİTE

TABLO VE GRAFİK YORUMU, GÖRSEL OKUMA, SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

Tablo, Grafik ve Görsel Yorumlama	122
Etkinlik Zamanı 16	123
Konu Testi 16	126
Sözel Mantık ve Muhakeme	128
Etkinlik Zamanı 17	129
Konu Testi 17	132
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! 4	134

5

. ÜNİTE

METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Hikâye Edici Metinler	140
Etkinlik Zamanı 18	142
Konu Testi 18	145
Bilgilendirici Metinler	147
Etkinlik Zamanı 19	149
Konu Testi 19	152
Söz Sanatları	154
Etkinlik Zamanı 20	155
Konu Testi 20	158
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 5	160

6

. ÜNİTE

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	168
Etkinlik Zamanı 21	170
Konu Testi 21	173
Sayıların Yazımı	175
Etkinlik Zamanı 22	176
Konu Testi 22	179
"De, Mi, Ki"nin Yazımı	181
Etkinlik Zamanı 23	183
Konu Testi 23	186
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 6	188

7

. ÜNİTE

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta, Virgül, Noktalı Virgül	196
Etkinlik Zamanı 24	198
Konu Testi 24	201
Soru İşareti, Ünlem İşareti, Kesme İşareti	203
Etkinlik Zamanı 25	204
Konu Testi 25	207
İki Nokta, Üç Nokta, Kısa Çizgi, Uzun Çizgi.....	209
Etkinlik Zamanı 26	211
Konu Testi 26	214
Eğik Çizgi, Tırnak İşareti, Yay Ayraç, Köşeli Ayraç	216
Etkinlik Zamanı 27	217
Konu Testi 27	220
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! 7	222

8

. ÜNİTE

KÖKLER VE EKLER

Kök ve Ek	228
Etkinlik Zamanı 28	229
Konu Testi 28	232
Yapım Ekleri	234
Etkinlik Zamanı 29	235
Konu Testi 29	238
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 8	240

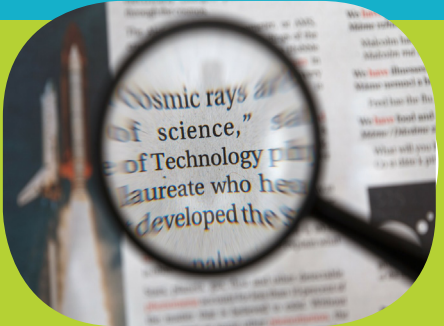
9

. ÜNİTE

SES OLAYLARI

Ünsüz Yumuşaması, Ünsüz Benzeşmesi	248
Etkinlik Zamanı 30	249
Konu Testi 30	252
Ünlü Düşmesi, Ünlü Daralması, Ünsüz Türemesi.....	254
Etkinlik Zamanı 31	255
Konu Testi 31	258
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 9	260
YANIT ANAHTARI	270

1. Ünite

SÖZCÜKTE ANLAM

- ✓ Çok Anlamlılık
- ✓ Gerçek, Mecaz, Terim Anlam
- ✓ Sözcükler Arası Anlam İlişkileri
- ✓ Deyimler

KAZANIMLAR

- ✓ Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.
- ✓ Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
- ✓ Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.
- ✓ Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.
- ✓ Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
- ✓ Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.
- ✓ Okuduğu metindeki gerçek, mecaz, terim anlamlı sözcükleri ayırt eder.
- ✓ Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

ÇOK ANLAMLILIK

Dilin anlamlı en küçük parçasına **sözcük** denir. Sözcükler bir araya gelerek sözcük gruplarını ve cümleleri oluşturur.

Bir sözcüğün ilk anlamı dışında farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmasına ise **çok anlamlılık** denir. Sözcükler cümle içerisinde çeşitli anlamlara gelecek şekilde kullanılabilir.

✍ "Çıkmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin her birinde yay araç içindeki anlamıyla kullanılmıştır:

Eski evi güneş almadığı için başka bir eve çıkmaya karar verdi. (**ayrılmak**)

Aldığı bilete büyük ikramiye çıkmış. (**isabet etmek**)

İş yerinden çıkmak için istifa dilekçesi sundu. (**istifa etmek**)

Yeni aldığı ayakkabı büyük geldiği için ayağından çıkmış. (**sıyrılmak**)

Bir sözcüğün anlamına karar verirken cümle içerisinde kazandığı anlam dikkate alınmalıdır.

✍ "Almak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin her birinde yay araç içindeki anlamıyla kullanılmıştır:

Masanın üstündeki cam vazoyu dikkatlice aldı. (**kaldırmak**)

İstanbul, Fatih'in gemileri karadan yürütmesiyle alındı. (**fethetmek**)

Derslerine iyi çalışmayan öğrenciyi okuldan aldı. (**bir kimseyi bulunduğu yerden ayırmak**)

Bu valiz senin bütün elbiselerini alır. (**sığmak**)

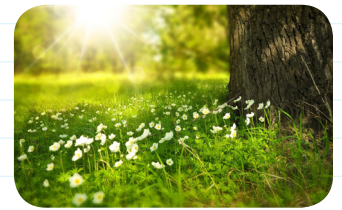
Yıllardır o köye kimsenin gitmediğini haber aldım. (**iletilmek**)

Nöbette uyuyan askerler komutanları tarafından ceza aldı. (**zararlı bir şeye uğramak**)

Pantolonun boyundan biraz alırsanız rahat ederim. (**kısaltmak**)

Koltukların altını süpürgeyle almalısın. (**temizlemek**)

İş yerine yeni bir muhasabeci aldılar. (**işe başlatmak**)

İOKBS SORUSU

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangisi, karşısında verilen anlama uygun kullanılmıştır?

- A) Doğaya zarar verdiği görülünce yapılan iş durduruldu. (Karşılaşılma, rastlanma)
- B) Ormanların yok edilmesi doğal felakete zemin hazırlar. (Uygun ortam hazırlama)
- C) Köşkten çıktık ve bahçenin her noktasını uzun uzun dolaştık. (Konuyla ilgili en önemli bölüm)
- D) Zavallı, hayatının hiçbir döneminde güzel bir günü geçmedi. (İçinde bulunulan zaman)

Çözüm:

A şıkkında "görülünce" kelimesi "anlaşıncaya", C şıkkında "noktasını" sözcüğü "bölümünü", D şıkkında "günü" sözcüğü "zaman, an" anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle karşılardaki anlamla altı çizili anlamlar uyuşmamaktadır. B şıkkında "zemin hazırlamak" sözcüğü "uygun ortam hazırlamak" anlamında kullanıldığı için **doğru cevap B seçeneğidir**.

A. Aşağıdaki cümlelerde geçen "tutmak" kelimesinin cümlelerde kazandığı anlamları eşleştiriniz.

1. Her yıl kış aylarında bu gölde balık tutarım. _____ varsaymak, farz etmek
2. Siz gelene kadar köpeğinizi tutmaya yardımcı olurum. _____ avlamak
3. Yeni yapılan binadan kardeşime de bir ev tuttum. _____ yanında bulundurmak
4. Kasaya vardığında marketten aldıklarının bu kadar tutmasını beklemiyordu. _____ kiralamak
5. Tut ki bu tatilde memleketine gidemedin, bu durumda ne yapardın? _____ yola koyulmak
6. Vaktin geç olduğunu anlayınca evin yolunu tuttum. _____ değeri olmak

B. Aşağıdaki kelimelerin anlamını yazınız. Ardından dört farklı anlama gelecek şekilde cümlelerde kullanınız.

kaçmak:

1. cümle:

2. cümle:

3. cümle:

4. cümle:

durmak:

1. cümle:

2. cümle:

3. cümle:

4. cümle:

susmak:

1. cümle:

2. cümle:

3. cümle:

4. cümle:

gitmek:

1. cümle:

2. cümle:

3. cümle:

4. cümle:

c. "Durmak" sözcüğünün aynı anlamda kullanıldığı cümleleri eşleştiriniz.

- a. Durmak için frene bassa da önündeki araca çarptı.
- b. Duvardaki saat durmuş olacak ki okula geç kaldığımı şimdi fark ettim.
- c. Saatlerdir yağmakta olan kar sonunda durdu.
- ç. Geçen sene satın adığımız karavan hâlâ duruyor, satmadık.
- d. Siparişleri yetiştirebilmek için durmaksızın çalışıyoruz.

1. Bu kadar uzun bir trenin hemen durmasını beklemiyordun herhalde?
2. Durmadan elinden gelenin en iyisini yapacağını söylüyordu.
3. Miras kalan çoğu eşyayı satsa da babasının hediye ettiği saat hâlâ duruyordu.
4. Yıllardır çalışan iplik dokuma makinesi bozulmuş olacak ki gürültülü seslerle durdu.
5. Yağmurun durmasını beklemeden koşar adımlarla sığındığı ağacın altından çıktı.

a	b	c	ç	d

d. "Silmek" sözcüğünün resimdeki anlamıyla kullanıldığı cümleyi işaretleyiniz.

- Telefon rehberimden sildiğim için numarayı bir türlü bulamadım.
- Bana yaptığı kötülüklerden sonra onu hayatımdan sildim.
- Gözlüğünün camını güzelce silince etrafı daha rahat görmeye başladı.
- Yapılan karşılaşmada karşı takımı sahadan sildik.
- Masamın üzerini silince geçen seneden kalan siyah lekeyi fark ettim.

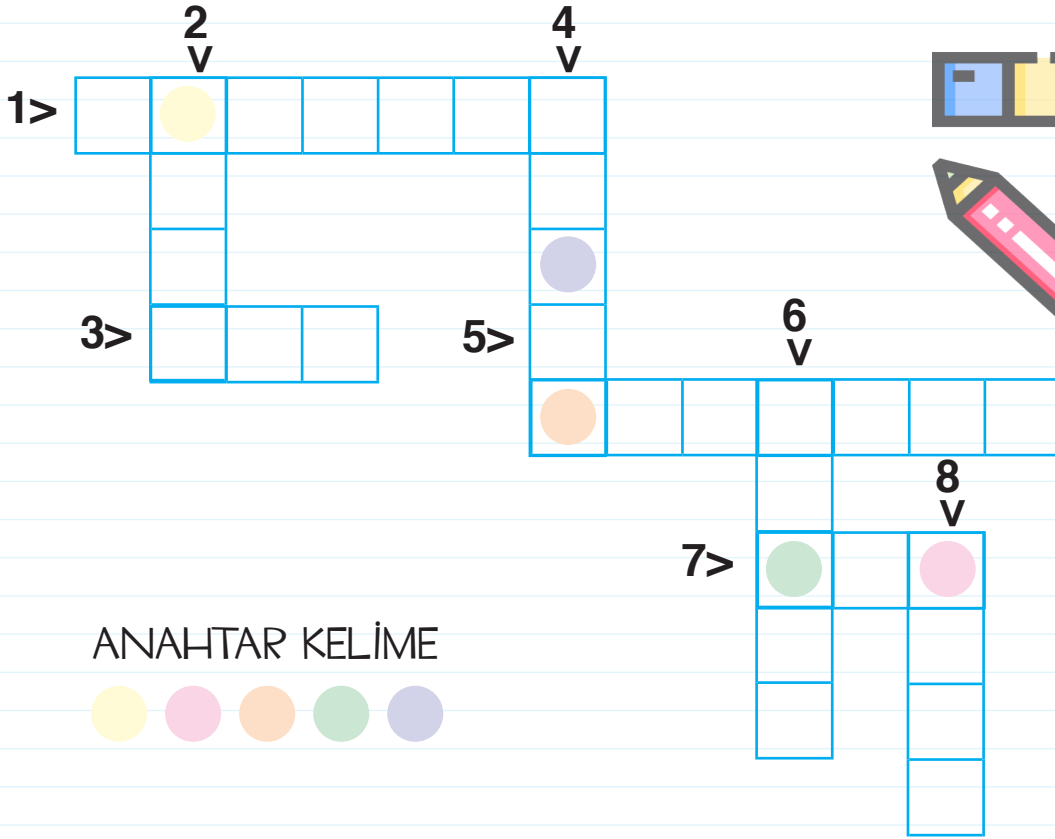

ÇOK ANLAMLILIK

1

E. Aşağıda anlamları verilen sözcükleri bulmacada yerlerine yerleştirip şifreyi bulmacada bulunan harfleri renklerine göre yerleştirerek bulunuz.

ANAHTAR KELİME

1. Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon.

2. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

3. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe.

4. Giysi biçip diken kimse, dikişçi.

5. Götürmek, ulaştırmak, nakletmek.

6. Şans.

7. Yanardağların püskürme sırasında yeryüzüne çıkardıkları, dünyanın derinliklerinden gelen kızgın, erimiş maddeler, püskürtü.

8. Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilbay

KONU TESTİ

ÇOK ANLAMLILIK

1

1. Aşağıdakilerden cümlelerin hangisinde "kaçmak" kelimesi diğerlerinden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Yakalamaca oynayan çocuklar ebeden kaçmaya çalışıyordu.
- B) Havuza girdiğinde kulağına su kaçmış.
- C) Hırsız polisin bütün çabasına rağmen bankadan kaçmış.
- D) Kaçan maymunu görevliler güçlükle yakalamış.

2.

- I. Arkadaşlarımdan yarın yazılı yapılacağını duydum.
- II. Etraftaki kuş seslerini duyunca hepimizin içi umutla doldu.
- III. Kötü günlerin geride kalacağını yüreğimde duydum.
- IV. Duyduklarını herkese anlatmış.

"Duymak" sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

3. Annesi marketten ekmek almasını söyledi.

"Almak" kelimesi aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yukarıdaki cümleyle aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) Fırından yeni çıkan kekin kokusunu alınca mutfağa koştu.
- B) Akşamları yatmadan önce ilacını alması gerekir.
- C) Makinede yıkanan perdeler araya karışan kırmızı kazağın rengini almış.
- D) Hafta sonu havuza gitmeden önce yeni bir mayo almam lazım.

4. "Düşmek" sözcüğü aşağıdaki cümlelerden hangisinde yay araç içerisinde belirtilen anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Sepetteki elmalardan en büyüğü ona düştü. (ayır-mak)
- B) Çatıda biriken karlar rüzgârın etkisiyle caddeye düştü. (yukarıdan aşağıya inmek)
- C) Aylarca süren hazırlığın ardından yollara düştü. (yola çıkmak)
- D) Karadeniz bölgesine bu sene az yağmur düştü. (yağmak)

5.

1	O kadar şanslıydı ki istediği hediye ona çıktı.
2	Kazanın ardından kolu çıkan gence ilk müdahale yapıldı
3	Yeni bir eve çıkmak için çoktan emlakçının yolunu tutmuştu.
4	Sınavda çalıştığı konular çıkmayınca oldukça zorlandı.

"Çıkmak" sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde "gitmek" sözcüğü "dayanmak" anlamında kullanılmıştır?
- A) Bu şehirden gitmek için okulunun bitmesini bekliyor.
B) Yeni aldığı elbise ona en çok 6 ay gider.
C) Oturma odasına bu aynanın gideceğini düşünüyorum.
D) Vadinin aşağısına uzanan bu yol denize kadar gider.

7.

"Bakmak" kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bir işi yapmak, bir işi yapmakla görevli olmak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Yemeğe bakmak için mutfağa gitti.
B) Uzun süredir kardeşlerine bakmayı becerebilmişti.
C) Bu binaya kimlerin girip çıkacağına güvenlik bakıyor.
D) Sen işine bak, biz gerisini hallederiz..

8.

Seçeneklerdeki cümlelerin hangisinde "keskin" sözcüğü yukarıda verilen anlamlardan birini karşılamamaktadır?

- A) Keskin bir bıçakla bütün sebzelerin sapını ayırdı.
B) Avlanan bazı hayvanlar keskin bir sese sahip.
C) Keskin bakışlarıyla odadaki herkesin dikkatini çekmişti.
D) Keskin zekasıyla bütün problemlerin üstesinden gelmeyi başardı.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kazanmak" kelimesi diğerlerinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?

A) Sene bitmeden kışı geçirecek parayı kazanmalıyım.

B) Kazandıklarıyla ailesini geçindiriyordu.

C) Senin dostluğunu kazanmak için elimden geleni yaptım.

D) Önümüzdeki yıllarda kazanmak için daha çok hayvan yetiştirmeliyiz.

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamı **gerçek anlam** olarak ifade edilir. Gerçek anlam, herkeşe bilinen ve kelime söylendiğinde akla gelen ilk anlam şeklinde de belirtilebilir.

Bir sözcüğün birden fazla gerçek anlamı olabilir.

MECAZ ANLAM

Sözcüklerin gerçek anlamlarından tamamen uzaklaşarak elde ettikleri anlama ise **mecaz anlam** denilir. Bir kelimenin birçok mecaz anlamı olabilir. Bu durum gerçek anlamlı kelimeler için de geçerlidir.

Sözcüklerin cümle içerisinde kazandığı anlama göre gerçek, mecaz ya da terim anlamlı olduğuna karar verilmelidir.

TERİM ANLAM

Bir bilim, spor, sanat ya da meslek dalıyla ilgili özel bir anlam kazanarak kullanılan sözcükler de **terim anlamlı** sözcüklerdir.

Aynı sözcüğün hem gerçek hem mecaz hem de terim anlamlı kullanımı karşımıza çıkabilir.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimeler yay ayrıç içerisinde belirtilen anlam özellikleriyle kullanılmıştır.

Sinemaya gitmeden önce vizyondaki filmleri incelemeye karar verdik. (**Gerçek Anlam**)

Sokağın lambası cılız bir ışık yayıyordu. (**Gerçek Anlam**)

Dolaba kaldırdığım kazak doğum günümde hediye olarak alınmıştı. (**Gerçek Anlam**)

Sert bakışları odadaki herkesin korkmasına neden oluyordu. (**Mecaz Anlam**)

Dışarının keskin soğuğu önce yüzünüzde hissediliyor sonra bütün vücudunuzu kaplıyordu. (**Mecaz Anlam**)

Gitar çalmayı öğrenirken notaların müziğin kalbi olduğunun farkına vardım. (**Terim Anlam**)

Bitki hücreleri bazı yönleriyle hayvanlarınkinden ayrılmaktadır. (**Terim Anlam**)

İOKBS SORUSU

Gözlerindeki ışık kayboluyor; genç, her geçen gün zayıflıyordu.

1 2 3 4

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

A) 1

B) 2

C) 3

D) 4

Çözüm:

"Işık" kelimesi " Mutluluk, sevinç veya zekâdan doğan, özellikle yüzde ve gözlerde beliren parlaklık" anlamında kullanıldığı için mecaz anlamlıdır. Bu nedenle cevap **A şıkkıdır**.

A. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olarak verilen kelimelerden *gerçek anlamda* kullanılanları işaretleyiniz.

- Sokağın başındaki dükkanda satılan renkli toplar sokaktan geçen çocukların ilgisini çekiyordu.
- Elindeki bütün vazoları dikkatli bir şekilde kutularına yerleştirdi.
- Yakalanacağını anlayan hırsız kıvrak zekasıyla izini kaybettirmeyi başardı.
- Tribünler şimdiye kadar olmadığı kadar kalabalık görünüyordu.
- Halatın en ince yerini bulup taşa hızlıca sürtmeye başladı.
- Sahne şovlarının birinde tehlikeli hareketler sergilenmesi herkesi endişelendirdi.
- Kalabalığın arasından sıyrılan çocuk çok sevdiği futbolcuyla fotoğraf çektirmeyi başardı.
- Halayın başındaki kişi yorulduğu için kendisinden sonrakine mendili uzattı.
- Sınırın ötesinde yaşananlar sadece o ülkeyi değil komşu ülkeleri de etkiliyor.
- Kuraklığın insanlık için bir sorun olduğunu çok geç olmadan anlamalıyız.
- Yanında getirdiği erikleri sofranın etrafındaki her çocuğa dağıttı.
- Maçın sonucunda takımlardan birinin küme düşecek olması heyecanı artırıyor.

B. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olarak verilen kelimelerden *mecaz anlamda* kullanılanları işaretleyiniz.

- Savaş için kararların alınacağı odada derin bir sessizlik hüküm sürüyordu.
- Kara haberi ulaştırma işi maalesef bölüğün en genci olan Ahmet'e düşmüştü.
- Yıllardır görüşmeyen arkadaş saatin nasıl geçtiğinden habersiz koyu bir sohbe dalmıştı.
- Sizinle aydınlık yarınlara ulaşmayı dört gözle bekliyorum.
- Borcunu almak için gelen ev sahibini bahanalarle kandırmayı başardı.
- Yalanın soru olmaz diyen dedemi bu yaşlarımda daha iyi anlıyorum.
- Suyun kaynadığını görünce makarnaları suya bırakarak sosu hazırlamaya başladım.
- Kutunun içinden çıkan dergileri dikkatlice inceleyip raflara diziyor.
- Odanın köşesindeki kedi bir anda kitaplığın üstüne tırmanmıştı.
- Beklediği telefon gelmeyince yüreğinin sızısı daha bir artmıştı.
- Konvoyun sonundaki araç, kornaya basarak önündeki araçları uyarmaya çalışıyordu.
- Ilık suyla hazırladığı bakım kürünün tenini nemlendirmesi iyi gelmişti.
- Dağın yamacındaki keçiler, akrobatik hareketlerle yeşilliklerin izini sürüyordu.

- C. Ağacın dökülen yapraklarında bazı cümleler yazmaktadır. Bu cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin **gerçek ya da mecaz** anlamda olduğunu altlarındaki boşluğa yazınız.

Susuz kalan çiçeklere su taşıdı.

Bardağa doldurduğu çay çok sıcaktı.

Tartıya çıktığımda hâlâ zayıf olduğumu anladım.

Gözüne gelen ışık etrafı görmesini zorlaştırdı.

Başarılı çalışmalarıyla göz doldurdu.

Ufak çocuğu yu-
muşak sesiyle
sakinleştirdi.

Bu ağır olayları atlatması zor oldu.

- D. Bu metnin iki yanında "**tatlı**" kelimesini kullanabileceğiniz resimler var. Resimlerin altındaki boşluğa "**tatlı**" kelimesini resimdeki anlamıyla kullanarak birer cümle yazınız. Kullandığınız tatlı kelimesinin gerçek ya da mecaz anlamda olduğunu kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

Cümle:

- Gerçek Anlam
 Mecaz Anlam

Cümle:

- Gerçek Anlam
 Mecaz Anlam

E. Aşağıdaki cümlelerde **mecaz anlamlı** kelime içerenlerin başına işaret koyunuz. Mecaz anlamlı kelimeleri cümlelerin yanındaki boşluğa yazınız.

CÜMLELER	Mecaz Anamlı Kelime
1. Sirtında taşıdığı çuvalı binbir zahmetle yolun kenarına bıraktı.	
2. Aile büyüklerine sayar, onları gördüğünde ellerini öpüp hürmet gösterirdi.	
3. Yaptığı çalışmalarla bu ülkenin parlayan bir yıldızı olduğunu kanıtlamıştı.	
4. Etkinliğin kendisini sıkan atmosferinden uzaklaşmak için dış kapıya yöneldi.	
5. Başına taktığı bere gözlerinin önüne kadar kaymıştı.	
6. Yılların verdiği yorgunluk omuzlarına çökmüş, onu olduğundan da yaşlı gösteriyordu.	
7. Yüreğini sıkan bu haberi eninde sonunda iletmek zorundaydı.	
8. Mağaranın duvarları süzülen yağmur sularıyla pürüzsüz bir hâl almıştı.	
9. Denizlerimizin kirliliği balıkların yaşamını tehdit eden acı bir tablo gibiydi.	
10. Kurtlar yavru geyiğin etrafını sarmış, saldırmak için uygun bir anı kovalıyordu.	

F. Aşağıdaki cümlelerde geçen terimlerin altını çizip hangi **bilim, spor, sanat** dalına aitse o kutucuğun içine yazınız.

- Hakemin düdüğüyle serbest vuruş kararı verilmişti.
- Kök hücre tedavisi sayesinde birçok hastalığa çare bulunabilir.
- Ressamın portre çalışmaları sergideki herkesin beğenisini kazandı.
- Servis atışıyla oyuna başlayan takımımız başarılı bir performans sergiliyor.
- Son ana kadar başa baş bir mücadele sergilenen karşılaşmada rakibi tuş ederek madalyaya uzandı.
- Vücudumuzda bulunan bazı bakteriler yararlı özelliklere sahiptir.

Sanat Kutusu

Bilim Kutusu

Spor Kutusu

KONU TESTİ

GERÇEK, MECAZ VE TERİM ANLAM

2

1. "Soğuk" kelimesi aşağıdaki cümlelerden hangisinde mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Geç kaldığı için çorbası çoktan soğumuştur.
- B) Soğuk günlerde kalın giysiler tercih etmelisin.
- C) Soğukta kalan köpeğe mahalleliler yardım etti.
- D) Arkadaşlarına karşı soğuk davranmamalısın.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi sadece gerçek anlamlı sözcüklerden oluşmaktadır?

- A) Otobüsün gelmesini beklerken arkadaşlarımla sohbet ettim.
- B) Yaşadığımız bu sarsıntı yüreklerimizi ağzımıza getirmişti.
- C) Öğrencilerine sıcak davranan, anlayışlı bir öğretmendi.
- D) Keskin soğuk karşısında oldukça zor anlar yaşıyordu.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük yay ayraç içerisinde verilen anlamıyla uyuşmamaktadır?

- A) Bütün gücüyle vurduğu top sahanın dışına çıktı. (Gerçek)
- B) Atların gösterisini izleyen çocuklar heyecandan yerlerinde duramıyordu. (Gerçek)
- C) Onun bakış açısına göre bu deney başarısızlıkla sonuçlanacaktı. (Terim)
- D) Bu kara haber karşısında tüm aile üzüldü. (Mecaz)

4. ● Defterinde yazılanları sınavdan önce tekrar etti.

- Kazandığı kupayı odasının en güzel yerine koydu.
- ◆ Uçak yolculukları onun için eğlenceli bir serüven gibiydi.
- ★ Birçok insana ağır gelen bu işi tek başına sürdürmeye kararlıydı.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde mecaz anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) ●
- B) ■
- C) ◆
- D) ★

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
YAYINLARI

5.

1. Voleybol oynamak için her gün buraya geliyormuş.

3. Saatin geç olduğunu fark edince izin isteyerek misafirlikten ayrıldı.

2. Hazırladıkları şarkının notalara uygun okunması gerekli.

4. Toplama işleminin çıkarmanın tersi olduğunu derste öğrendik.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde terim anlamlı sözcük kullanılmıştır?

- A) 1 - 4
- B) 2 - 4
- C) 1 - 3
- D) 2 - 3